

Szempontsor kedvezményezett járásban táboroztató pedagógusjelölt hallgatók számára reflexió összeállításához

Összeállította: Czető Krisztina – Golyán Szilvia – Lázár Ildikó

1. Bevezetés

Az alábbi kérdéssor célja, hogy támpontokat adjon a személyes és szakmai élmények átgondolásához, a reflexió megírásához. A reflexió megírásakor érdemes kiemelni a leginkább releváns/fontos csomópontokat, és azok köré építeni a reflexiót. Hasznos lehet, ha már a felkészítő képzés után elkezdjük a reflexiók megírását és a táborban, illetve a táboroztatás után fejezzük be.

Fontos figyelembe venni, hogy

- az osztatlan tanári képzésben részt vevők esetén a közösségi gyakorlathoz kapcsolódó záró reflexió szempontjai eltérőek, ezek a saját tanulásra/fejlődésre/tanári szerepre vonatkoznak, itt azonban fontos a további szempontokat is végiggondolnia;
- a tanítóképzésben részt vevők esetén a táboroztatás tárgyhoz készítendő „Értékelőlap” szempontjait egészíti ki a reflexió, így itt fontos, hogy ezeket a szempontokat is átgondolja.

2. Röviden a reflexióról

Tanulmányai, mindennapi tevékenysége során egészen biztosan találkozott már a *reflektív gondolkodás* fogalmával, ezért a következőkben csak nagyon röviden idézzük fel a reflexió sajátosságait.

A reflexió tulajdonképpen a *saját tevékenységeinket kísérő, folyamatos, tudatos, elemző gondolkodás*. Ez egyrészt azt jelenti, hogy önmagunk felé fordulunk, és törekszünk saját érzelmeink, gondolkodási folyamataink, tevékenységünk minél alaposabb megértésére

és elemzésére. Ugyanakkor egyben el is távolodunk önmagunktól, és megpróbáljuk kívülről is szemlélni az adott helyzetet, környezetünket, viselkedésünket.

A reflexió jelentősége, hogy segítségével megérthetjük döntéseinket, elemezhetjük saját tevékenységünket, fejlődhet az önismeretünk, képesek lehetünk egy-egy helyzetet különböző szempontból is megvizsgálni, és önmagunk számára is tudatosíthatjuk érzelmeinket, a tevékenységünket és attitűdjeinket mélyen meghatározó nézeteinket. A reflexiós készségek elsajátítása a szakmai fejlődés fontos alapja is, hiszen annak mélysége döntő lehet a szakmai tanulás szempontjából.

A reflexió során fontos, hogy valóban elmélyülten gondolkodjunk önmagunkról és a különböző helyzetekről, a bennünket érő benyomásokról. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy:

- Érdemes több szempontból közelítenünk a látottak felé (és átgondolni, a különböző nézőpontok mentén hogyan értelmezhető az adott szituáció, kinek mit jelenthet, és kiből mit válthat ki).
- A szempontváltás segít tágabb kontextusba helyezni a látottakat, és abban is támpont lehet, hogy felismerjük, ha egy-egy helyzetben ellentmondást találunk (hiszen a helyzetek az adott kontextus és egyéb tényezők ismerete nélkül nem is értelmezhetők).
- Lényeges, hogy minden esetben átgondoljuk saját szerepünket, felelősségünket, nézeteinket és következtetéseinket csak ezt követően fogalmazzuk meg.

A következőkben olyan kérdéseket gyűjtöttünk össze, amelyek szempontokat adhatnak saját tevékenységének minél átfogóbb végiggondolására.

3. A reflexiót segítő szempontok és kérdések

3.1. A tábort megelőző reflexiók

Kérjük, a táboroztatás előtt gondolja át, és készítsen feljegyzést az alábbiakról!

Milyen előzetes ismeretei, tapasztalatai voltak a tábor előtt? (A és B lehetőség közül választhat)

- A) *Gondolja át, milyen korábbi tapasztalatai voltak a táborozásról, akár táborozóként, akár táboroztatóként. Ne feledkezzen meg apró, látszólag jelentéktelennek tűnő „tudásról”, tapasztalatról sem (pl. képes vagyok megvigasztalni egy síró gyereket,*

vagy könnyen alkalmazkodom ismeretlen helyzetekhez). A leírásához választhat képi megoldást is (pl. gondolattérképet, fűrtábrát).

B) Idézzon fel egy kedves tábori élményt. Kikkel volt együtt, milyen jellegű tábor volt...? Mitől maradt meg ez a tábor kedves emléknek? A leírásához választhat képi megoldást is (pl. gondolattérképet, fűrtábrát).

Milyen előzetes elképzelései/előfeltevései voltak?

A térségre, táborra, táborozókra vonatkozó elképzelései:

- Milyennek képzelem a földrajzi, fizikai környezetet?
- Ha már utánanézett a helyszínek, milyen fontos vagy érdekes információkat talált róla?
- Mennyit tud a táborba érkező gyerekekről?
- Milyen kihívásokra számít?
- Milyen érzésekkel vág neki a tábornak?
- Vannak-e félelmei, előfeltevései a táborral, a gyerekekkel kapcsolatban?

A lemorzsolódás/korai iskolaelhagyáshoz kapcsolódó előzetes tudása:

- Foglalkozott-e korábban a lemorzsolódás/korai iskolaelhagyás problémájával? Mit jelent az Ön számára ez a fogalom?
- Miért probléma? Kiket érinthet?
- Milyen szerepe lehet az olyan iskolán kívüli programoknak a lemorzsolódás csökkentésében (megelőzésében), mint egy tábor?

Az érzékenyítő (felkészítő) tréning tanulási tapasztalatai:

- Melyek a legfontosabb tanulási tapasztalatai, élményei a tréningről?
- Volt-e az Ön számára meglepő információ, ismeret vagy érzés a tréningen végzett gyakorlatok és beszélgetések során?
- Mit szeretne kipróbálni a táborban a tréningen tanultakból?
- Válasszon ki és írjon le egy játékot vagy tevékenységet részletesen (célok, lépések, instrukciók, eszközök, esetleges nehézségek és megoldási ötletek)!

- Vajon hogyan tudja alkalmazni majd a tréningen átért/megismert módszereket?
- Mire kell figyelni az adaptálás során? Milyen szempontokat fontos mérlegelni egy-egy módszer, tevékenység vagy játék alkalmazása esetén?

3.2. A tábor során tapasztalt élmények

Hogyan élte meg a tábor mindennapjait?

- Melyek voltak azok a helyzetek, feladatok, amelyekben különösen jól érezte magát? Miért?
- Melyek voltak azok a helyzetek, feladatok, amelyek kihívást jelentettek az Ön számára, de meg tudta oldani a felmerülő nehézségeket? Hogyan tudott megfelelni a kihívásnak?
- Melyek voltak azok a helyzetek, amelyek megoldhatatlan nehézségeket okoztak az Ön számára? Mi lehetett ennek az oka? Legközelebb milyen megoldásokkal próbálkozna?

A gyerekekkel, fiatalokkal végzett közös munka során:

- Hogyan érezte magát nevelői szerepben?
  - *Volt-e amire / Mire figyelt tudatosan?*
  - *Milyen pedagógiai helyzetekbe került?*
- Hogyan építette fel kapcsolatát a gyerekekkel/fiatalokkal?
  - *Milyen előzetes ismeretei voltak a táborozókról?*
  - *Miben, milyen területen készült tudatosan a táborozó gyerekekkel/fiatalokkal való együttműködésre?*
  - *Milyen lehetőségei/eszközei voltak a gyerekek megismerésére? Melyek voltak sikeresek, melyek kevésbé?*
- Hogyan élte meg kapcsolatát a gyerekekkel/fiatalokkal?
  - *Milyen mértékben sikerült megismerni őket, belelátni az életükbe?*
  - *Mit kedvelnek, miben sikeresek?*

- *Milyen nehézségekkel küzdenek?*
- *Változott-e a tábor során a róluk kialakított képe?*
- *Voltak-e konfliktusok a közös munka során? Mi volt ennek a kiváltó oka? Ezt hogyan kezelte?*
- *Milyen sikerek érték a közös munka során?*
- *Mit gondol, mit jelentett ez a tábor a gyerekeknek? Vajon ők hogyan élték meg?*
- *A felkészítő tréningről magával vitt módszerek közül mit tudott kipróbálni? Hogyan alakította/tudta alakítani a gyerekek igényeihez ezeket?*

Együttműködés a nevelőkkel:

- *Hogyan élte meg a tábor nevelőivel az együttműködést?*
- *Hogyan élte meg a táborban hallgatótársaival az együttműködést?*
- *Voltak-e olyan (pedagógiai) helyzetek a tábor során, amelyben együttműködtek? Hogyan élte meg saját szerepét ebben?*

3.3. Önismeret, énkép

Hogyan látja önmagát, saját szerepét a táborban?

- *Mi az, amire büszke saját tevékenységét illetően?*
Idézzé fel legsikeresebb foglalkozását/ tevékenységét. Mit gondol, mi járult hozzá leginkább a foglalkozás, tevékenység sikeréhez?
- *Van-e olyan, amit kudarcként élt meg?*
Idézzé fel a legkevésbé sikeres foglalkozást és saját tevékenységét ebben. Mit gondol, hogyan lehetett volna a foglalkozás/ tevékenység sikeresebb?
- *Volt olyan élménye önmagával kapcsolatban, amely előzetes várakozásaival ellentétes?*
- *Mit tanult önmagáról? Volt esetleg valami, amiben megváltozott a gondolkodása vagy a hozzáállása a gyerekekkel való foglalkozáshoz a táboroztatás hatására?*

3.4. Lemorzsolódás

- Mit gondol, mik a tábor rövid és hosszú távú pedagógiai céljai? Mennyire látja ezeket sikeresnek?
- Mit gondol, milyen lehetőségei vannak a tábornak az iskolaelhagyás megelőzésére?
- Mit gondol a tábor pedagógiai lehetőségeiről a hátrányos helyzetű gyerekek életében? (pedagógia tudatosság, inkluzív szemlélet)
- Mit gondol, hogyan támogatható a hátrányos helyzetű, illetve veszélyeztetett gyerekek foglalkoztatása, nevelése, differenciált fejlesztése a táboroztatás során?

ELTE Tanárképző Központ, 2019